

120401 Palmsöndagen Björn Helgesson

Jesus rider in i Jerusalem under folkets hoppfulla jubel. Vi får också stämma in i sången. De som stod lite längre bort frågade mer skeptiskt: "Vem är han?" Någon dag senare ropar många: "Korsfäst!" Under två tusen år har världens judar få klä skott för detta rop och kallats Kristusmördare. Evangelisten Johannes använder genomgående beteckningen "Judar" om alla Jesu meningsmotståndare. Det populäraste bibelordet för antisemiter genom alla tider blev Johannes 8:44 där Jesus i en debatt med "judarna" säger: "Ni har djävulen till fader, och ni vill göra vad er fader önskar". Att Jesus själv var jude och att hans lärjungar också var judar har genom tiderna energiskt förnekats. Likaså att Jesus – också i Johannesevangeliet säger: "Frälsningen kommer från judarna" (Joh. 4:22). Det som för evangeliets författare var en retorisk form fördes vidare som en historisk sanning om alla judar. Antisemitismen kan tyckas avlägsen, men är det inte. Den finns invävd i teologin.

En del av de som mötte Jesus sa med glädje Ja. Jesus blev centrum i livet. Andra sa nej. Paulus brottas med detta nej i hela sitt författarskap. Den unge juden Paulus hoppas, och räknar med, att hans folk också ska säga ja till Jesus. All världens människor ska förenas. Murarna brytas ner. Den äldre Paulus börjar förhålla sig till faktumet att de flesta judar inte säger ja till Jesus. Vi kan se spåren av den här inre kampen om vi läser hans brev i den ordning de skrevs.

Hur man skulle förhålla sig till att Guds utvalda folk inte tog emot Jesus som Messias präglade den unga kyrkan. För oss är det kanske en ickefråga, men den har färgat tänkandet i hela västvärlden. Kyrkofadern Augustinus har kanske påverkat kyrkans teologi mer än någon annan. Han menade att judar skulle marginaliseras och förtryckas så mycket som möjligt, men de fick inte dödas. De skulle finnas kvar som ett avskräckande exempel: Så går det för dom som säger nej till Jesus. Martin Luther valde istället en utplåningsteologi i sju punkter. Lyssna: "För det första skall man bränna upp deras synagogor och skolor, och det som inte kan brinna bör övertäckas med jord så att ingen människa kan se en sten därav till evig tid. Och det skall man göra till vår Herres och kristenhetens ära, på det att Gud må se att vi kristna inte tåla sådana lögner, förbannelser och smädelsor av hans son." Ur boken "Om judarna och deras lögner". Så fortsätter det sida efter sida. Godis för nazisterna i Hitlers Tyskland att citera.

Poängen med det jag sagt är inte att kasta sten på vare sig Augustinus, Luther eller nutida teologer som låter judar idag vara motbilden mot kristendomen. Förkastliga saker har många skrivit men också mycket gott. Ingen människa är entydig. Nej, jag vill vässa frågeställningen lite till.

Hur kan vi som på allvar vill följa Jesus leva med andras nej, med att andra upplever verkligheten annorlunda än vi själva. För många är frågan obegriplig därför att "jaet" är så svagt. Att du tycker lila är vakrast medan jag tycker bäst om rosa är ju inget problem. Men på de områden där jaet är livsviktigt blir nej ett problem. Att tåla olikheter kräver något av oss. Vi har i vår natur ett stort behov av likhet. Den bekräftar tillhörighet och gör oss trygga. Vi stöter bort det annorlunda. Ditt nej hotar mitt ja. Livsviktigt har svårt att leva med likgiltigt, eller än värre: ett NEJ!

För Martin Luther blev frågan akut när hans älskade dotter dog. Hela hans hopp, hans verklighetssyn kom i gungning. Den judiska trons ifrågasättande av Luthers världsbild blev dödligt hotfull. I de samtal han hade med judar avfärdade de hans syn på Jesus. Luther slog tillbaka med full kraft. Därav de hemska texterna.

När det som är livsviktigt för mig ifrågasätts provas mitt hjärta. I mötespunkten mellan utanför och innanför avgörs vår värld. Kan jag säga ja till min övertygelse och upplevelse utan att automatiskt förkasta de andras övertygelse och upplevelse. Kan jag leva med olika tolkningar? Kan relativt och absolut finnas i samma rum? Kan något få vara sant för mig utan att jag behöver förneka din upplevelse av en annan sanning? Eller är jag då hänvisad till fullständig relativism? Jag menar att det finns en väg att gå där jag frimodigt kan leva med min upplevda sanning utan att för den skull fördöma eller underkänna andras sanning. En smal väg. Det är överlåtelsens väg. Den ska vi gå! Då håller jag i alla sanningar med lätt hand, medveten om att de är provisorier. Min sanning och erfarenhet bär mig och är därför absolut, men detta är inte tillvarons yttersta sanning för den är Guds. Då kan jag vara trygg utan att stöta ut, frimodigt säga ja utan att säga nej till dig. Gränsen mellan utanför och innanför blir inte så viktig därför att jag har blicken på centrum. I boken "When Religion Becomes Evil" beskriver Charles Kimball fem varningssignaler som indikerar att religiös förkunnelse är på väg att urarta. Det första kännetecknet på farlig religiositet är anspråk på absolut sanning.

Högkristologi är den syn som betonar Jesu gudomlighet på bekostnad av hans mänsklighet. Den synen hämtar sin näring från vissa delar av Johannesträdningen. En sådan tonvikt bor granne med intolerans. Därför ställer den höga krav på den troendes personliga mognad för att inte gå vilse. Jesus gör anspråk på att vara "vägen, sanningen och livet" – Joh. 14:6. Det innebär inte att den enskilde kristne eller kyrkan som institution äger vägen, sanningen och livet. En sådan syn blir farlig. Det visar historien med förfärande tydlighet. Kristendomen som är kärlekens religion har i praktiken för judarna varit hatets religion.

I den tidiga kristendomen blev judendomen ett hot. Den som inte är med mig är mot mig, och den som inte samlar med mig, han skingrar, sa Jesus. Matt. 12:30. Otrygga människor då förleddes till tron att judarna var de som skingrade. Vi måste vara på vår vakt så vi inte upprepar misstaget genom att tvärsäkert demonisera de som har andra erfarenheter än vi själva. Kanske strider vi omedvetet mot vår bundsförvant. Kanske var vårt perspektiv för smalt. Smaka på faktumet att Islam till 70% lär samma sak som kristendomen.

Bibelforskningen idag menar i sin huvudfåra att Jesu undervisning inte utgjorde något radikalt brott mot judendomen under andra templets tid. Det han sa var inte en motbild mot vad andra judar lärde. Hans protester mot skriftlärd och fariséer var inte generell utan det han vände sig emot var avarter där ord och handlingar drog åt olika håll. Guds löften till det judiska folket består. De är ett sakrament för oss kristna, alltså d v s ett synligt tecken på en osynlig Guds närvaro och välvilja. Så sa den katolske kardinalen Walter Kaspers 2002. Kanske kan det gälla fler systerreligioner än judarna?

Jesus rider in i Jerusalem. Hans lära och handlingar är i linje med vad många då tror och hoppas. Därför jublar man. Andra håller inte med eller har inte tagit ställning. De frågar sig: "Vem är han?"

Idag är det påskdagen. Vi lovsjunger också Gud som visat sig och visar sig för oss människor i Jesus Kristus. Det finns hopp för oss och vår värld. Gud älskar människan och kallar oss vänner. Han kommer till oss. Därför stiger sången. Andra dagar har vi svårare att sjunga. De rimliga frågorna färgar vår känsla.

Det är också i sin ordning. Andra sjunger andra sånger på andra platser. Vi förstår inte men ser att deras glädje och kärlek är äkta. Därför ber vi att Jesus omsluter också dom, dom som säger nej.

Ära vare fadern och Sonen och den Helige Ande!